

تبیین علل نسل‌کشی مسلمانان روهینگیا در میانمار

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۸/۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۲۶

رویا سلیمی^{۱*}

نوذر شفیعی^۲

چکیده

طی سال‌های اخیر، خشونت ضد مسلمانان روهینگیا در میانمار توجه افکار عمومی را به خود معطوف کرده است لذا این پرسش همواره مطرح بوده که «دلیل بروز خشونت‌های فاجعه‌بار ضد مسلمانان روهینگیا در میانمار چیست؟»؛ فرضیه مقاله که به روش توصیفی-تحلیلی بررسی شده، آن است که تعارض هویتی میان مسلمانان روهینگیا و ناسیونالیست‌های برمه‌ای که با نگرانی‌های سیاسی نیز همراه شده است، نقشی مهم در بروز نسل‌کشی در میانمار برعهده دارد؛ با آنکه بررسی این موضوع به دلیل حساسیت سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران نسبت به مسلمانان جهان، بسیار اهمیت دارد اما از لحاظ پژوهشی، به این موضوع در ایران کمتر توجه شده است و به همین دلیل، نگارش این مقاله می‌تواند با اهمیت تلقی شود.

یافته‌های این مقاله نشان می‌دهند که هرگاه شکاف‌های اجتماعی، رنگ و بوی سیاسی به‌خودگیرند، احتمال فعال‌شدن این شکاف‌ها در شکل بروز درگیری‌های خونین افزایش می‌یابد؛ ترجمه عملی این گزاره، آن است که ذهنیت ناسیونالیست‌های میانمار مبنی بر تلاش مسلمانان این کشور برای ایجاد حکومتی اسلامی برپایه پادشاهی آراکان، باعث شد که واکنش آنها نسبت به مسلمانان روهینگیا، خشونت‌بار شود.

واژگان کلیدی: روهینگیا، عفو بین‌الملل، آراکان، دیدبان حقوق بشر، نسل‌کشی.

۱. دانشجوی ارشد روابط بین‌الملل دانشگاه اصفهان

(نویسنده مسئول: roya.Sali@yahoo.com)

مقاله پژوهشی

صفحه ۵۲-۲۹

۲. دانشیار گروه روابط بین‌الملل دانشگاه اصفهان n.shafiee@ase.ui.ac.ir

مقدمه

چنین به نظر می‌رسد که بشر با ورود به قرن بیست و یکم، به دوره تاریخی فرامدرنی وارد خواهد شد که نه تنها جنگ میان دولت‌ها بلکه خشونت فیزیکی درون دولت‌ها با هر بهانه‌ای به کمترین میزان خواهد رسید؛ با این حال، دهه‌های اول و دوم قرن بیست و یکم نشان داد که هنوز بشریت با تمدن و جامعه امن^۱، بسیار فاصله دارد. آنچه داعش در عراق و سوریه انجام داد و آنچه عربستان در یمن انجام می‌دهد، چیزی کمتر از فجایعی که چنگیز، هیتلر، شارون، میلوسویچ، ملادیچ و... انجام داده‌اند، نیست.

در میان جنایات اخیر، شاید هیچ‌یک از نظر شکل خشونت و بی‌تفاوتی جامعه بین‌المللی، بدتر از آنچه طی سال‌های اخیر در میانمار و ضد مسلمانان روهینگیا^۲ صورت گرفت، نباشد. کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد^۳ و سایر سازمان‌های مردم‌نهاد^۴ گزارش می‌دهند که به‌غیر از سایر آوارگان روهینگایی که به کشورهای آسیای جنوب شرقی، وارد شده، یا داخل میانمار سرگردان‌اند، از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۸ ششصد هزار روهینگایی، آواره و به بنگلادش وارد شده‌اند؛ تخمین زده می‌شود که ۵۴ درصد آوارگان، کودکان و ۴ درصد، سالمندان بوده، ۴۲ درصد باقی‌مانده، پناهنده بزرگسال‌اند که به‌طور تقریبی ۵۲ درصد آنها زن هستند؛ همین گزارش‌ها نشان می‌دهند که طی درگیری‌های یادشده، حدود چهار هزار روهینگایی به فجیع‌ترین شکل کشته شده‌اند؛ این جنایات آن‌قدر فجیع بوده که امروزه بسیاری از نهادهای بین‌المللی آن را نسل‌کشی قلمداد کرده‌اند.

پرسشی که در اینجا مطرح می‌شود آن است که «مهم‌ترین علل داخلی تأثیرگذار بر نسل‌کشی مسلمانان روهینگیا در میانمار چیست؟»؛ فرضیه مقاله که به روش توصیفی - تحلیلی بررسی شده، آن است که تعارض هویتی میان مسلمانان روهینگیا و ناسیونالیست‌های برمه‌ای^۵ که با نگرانی‌های سیاسی نیز همراه شده‌است، نقشی مهم در بروز نسل‌کشی در میانمار برعهده دارد؛ به عبارت دیگر، شکاف اجتماعی و نگرانی از پیامدهای سیاسی این شکاف، مهم‌ترین دلیل بروز فجایع انسانی ضد مسلمانان روهینگیا در میانمار بوده‌است.

- 1 . Secure community
- 2 . Rohingya Muslims
- 3 . United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
- 4 . Non governmental Organization (NGO)
- 5 . Burmese nationalists

پرداختن به این پرسش و فرضیه از آن نظر حایز اهمیت است که متأسفانه در ایران درباره موضوع، کمتر کار پژوهشی صورت گرفته است؛ حال اینکه موضوع یادشده هم از نظر عملی، بخشی از دغدغه سیاست خارجی ایران است و هم از منظر پژوهشی، شایسته تحقیق و بررسی است.

الف - چارچوب مفهومی: نسل‌کشی

نسل‌کشی،^۱ شکلی خاص از جنایت دولتی است. جنایات دولتی،^۲ به‌طور عمده، نقض حقوق بشر را از طریق خشونت‌های سازمان‌یافته توسط عوامل دولتی برای دستیابی به اهداف سازمانی دولت شامل می‌شود (Green & Ward, 2004).

همان‌طور که فییرشتاین توضیح می‌دهد، جنایات دولتی، شیوه‌های اجتماعی است که دولت به‌کار می‌گیرد تا با نابودکردن بخش قابل‌توجه یک جمعیت، از شکل‌گیری روابط اجتماعی آنها در قالب یک جامعه مانند تلاش آنها برای همبستگی، استقلال، خودمختاری و سایر وجوه هویتی دیگر جلوگیری کند (Feierstein, 2014: 14)؛ کشتن اعضای گروه، واردکردن صدمات جسمی یا روحی شدید به اعضای گروه، تحمیل تعمدی نوعی از شرایط خاص زندگی بر یک گروه با هدف نابودی فیزیکی بخش یا تمامیت گروه، تحمیل اقدام‌هایی برای جلوگیری از زادوولد در گروه، انتقال اجباری کودکان گروه به گروهی دیگر و... از شاخص‌های بارز نسل‌کشی قلمداد می‌شوند.

در این چارچوب، نسل‌کشی، فرایندی در نظر گرفته می‌شود که اغلب طی یک دوره زمانی، سال‌ها و حتی دهه‌ها اتفاق می‌افتد؛ از این منظر، نسل‌کشی نه تنها به عمل نابودی فیزیکی اشاره دارد بلکه آن‌گونه که حقوق‌دان بین‌المللی لهستانی، *رافائل لمکین* می‌گوید: نسل‌کشی به‌لزاماً به معنای نابودی فوری یک ملت نیست؛ چنین برنامه‌ای می‌تواند انحلال نهادهای سیاسی و اجتماعی، فرهنگ، زبان، احساسات ملی، دین، اقتصاد ملی، تخریب امنیت شخصی، آزادی، سلامتی، شأن و منزلت و حتی زندگی افراد متعلق به یک جامعه را نیز شامل شود (Lemkin, 1944: 79).

نسل‌کشی، در عین حال بدون تعهد و تعلق مرتکبان جرم به نوعی ایدئولوژی خاص اتفاق نمی‌افتد (Vetlesen, 2000: 524)؛ این ایدئولوژی خاص، امکان نسل‌کشی و خشونت ضد یک گروه را توجیه کرده، نابودی و کشتن قربانیان را ضروری می‌سازد (Kuper, 1981: 85)؛ به‌عبارت دیگر در چارچوب این ایدئولوژی، کشتن برای مجرمان پادشاه به‌همراه دارد و کشته‌شدن نیز برای مقتولان،

1 . Genocide

2 . Government crimes

سزاوار است؛ در واقع، مجرمان معتقدند که آنها از طریق پاک‌سازی و از میان بردن کسانی که کمتر از انسان دیده می‌شوند، آنچه را برای جامعه، بهتر است، انجام می‌دهند (Stanton, 2004: 214). هم‌افزایی و شرکت دادن بیشترین تعداد مردم محلی (شهروندان) در نسل‌کشی، یکی دیگر از پیش‌شرط‌های لازم برای نسل‌کشی است؛ بهره‌گیری از مردم محلی در نسل‌کشی، نشان‌دهنده سطحی بالا از همکاری میان بوروکراسی نظامی و دولتی است؛ یعنی در نسل‌کشی، ترکیبی از مشارکت دولت، نظامیان، و مردم وجود دارد (Mukimbiri, 2005). استنتون (Stanton, 1998). هارف و گار (Harff and Gurr, 1988) از جمله کسانی هستند که به تفصیل درباره مراحل و کیفیت نسل‌کشی تحقیق کرده‌اند؛ باین‌حال، یافته‌های مربوط به مراحل نسل‌کشی که در اثر دانیل فییرشتاین مشخص شده‌اند، در نوع خود، جالب به نظر می‌رسند. جدول زیر، روند نسل‌کشی را از دید فییرشتاین نشان می‌دهد (Feierstein, 2014):

مراحل مختلف نسل‌کشی فییرشتاین

مراحل نسل‌کشی	جزئیات
ضرب و شتم	انکار حقوق شهروندی (تابعیت)
آزار و اذیت خشونت و ترور	آزار و اذیت‌های جسمی و روحی، خشونت، بازداشت و دستگیری‌های خودسرانه، محرومیت از حقوق مدنی
انزوا و جداسازی	تقسیم اجباری، جداسازی اجتماعی، جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و فضای ایدئولوژیک برای از میان بردن روابط پیشین با جامعه گسترده‌تر
تضعیف نظام‌مند (سیستماتیک)	شامل راهبردهای (استراتژی‌های) تضعیف جسمانی گروه مورد هدف از طریق سوء تغذیه، بیماری‌های واگیر، فقدان مراقبت‌های بهداشتی، شکنجه و قتل‌های مستمر، تخریب روانی از طریق تحقیر، تجاوز، خشونت مداوم و تضعیف همبستگی
نابودی	نابودی فیزیکی و سازمان‌یافته از طریق کشتار جمعی کسانی که بعدها ممکن است انواعی خاص از روابط اجتماعی را به وجود آورند.
کنش نمادین	بازسازی جامعه به گونه‌ای که اثری از قربانیان نسل‌کشی هم از جهت فیزیکی و هم از جهت نمادین وجود نداشته باشد.

(منبع: Zarni & Cowley, 2014)

البته مراحل شش‌گانه بالا به‌لزوم، خطی نیستند و اغلب با هم هم‌پوشانی دارند؛ باین‌حال از طریق این مراحل و فرایندهایی که طی آن اتفاق می‌افتد، روابط اجتماعی که در یک جامعه ساخته شده‌اند،

تخریب و نابود می‌شوند. درخصوص قومیت روهینگیا، به‌طور تقریبی، منهای دو مورد آخر، سایر مراحل نسل‌کشی فیپرشتاین اتفاق افتاده است. گزارش‌ها نشان می‌دهند که دولت میانمار، راهبردهایی بسیار را برای از میان بردن هویت روهینگیا استفاده کرده است؛ از جمله این راهبردها می‌توان به تضعیف نظام‌مند (سیستماتیک) و هدفمند قومیت روهینگیا از طریق «اعمال خشونت جمعی، در انزوا قراردادن، اعمال سیاست‌های تبعیض‌آمیز و مجرمانه، بیماری و گرسنگی» که همگی جزو مراحل نسل‌کشی مدنظر فیپرشتاین هستند، اشاره کرد؛ زرنی و کوولی، این نوع از نسل‌کشی را «نسل‌کشی مرگبار» می‌نامند (Zarni & Cowley, 2014).

ب- پیشینه ایالت راخین و قومیت روهینگیا

ایالت راخین^۱ (ایالت آراکان،^۲ نیز شناخته می‌شود) در غرب برمه و در شرق بنگلادش قرارداد لذا به‌عنوان بخشی از کشور برمه در عمل با بنگلادش هم‌مرز است؛ وسعت این ایالت، ۵۶۰ کیلومتر مربع با جمعیت ۳.۲ میلیون نفر است (Republic of the Union of Myanmar, 2014)؛ دو گروه قومی بزرگ در این ایالت زندگی می‌کنند: گروه اول که جمعیتی بیشتر دارد (حدود ۲.۱ میلیون نفر) جامعه بودایی «تراوادا» است و گروه دوم نیز که جمعیت آن حدود ۱.۱ میلیون نفر تخمین زده می‌شود، جامعه مسلمان سنی مذهبی به نام «روهینگیا» است (Human Rights Watch, 2014)؛ سایر گروه‌های قومی که در ایالت راخین زندگی می‌کنند، عبارت‌اند از: بمار، چین، دینگت، هندو، کامار، مجی، مرو، تت (Republic of the Union of Myanmar, 2015: 9).

اغلب روهینگایی‌ها در شهرهای شمالی ایالت راخین زندگی می‌کنند؛ به عقیده آنها، سابقه استقرار ایشان در این ایالت، دست‌کم به اواخر قرن نهم میلادی برمی‌گردد. تا پیش از کودتای نظامی سال ۱۹۶۲ در میانمار، روهینگایی‌ها شهروندان برمه قلمداد می‌شدند و حتی در انتخابات پارلمانی برمه شرکت می‌کردند و در پارلمان، دارای نماینده بودند؛ همچنین آنها به‌عنوان کارمند، در دولت و در مقام افسر در ارتش خدمت می‌کردند؛ از این رو، روابط در ایالت راخین میان بودایی‌ها با بیشترین تعداد و روهینگایی‌ها با کمترین تعداد در دوره‌های مختلف، به‌نسبت مسالمت‌آمیز بوده است. اغلب روستاهای برمه‌ای‌ها و روهینگایی‌ها در مجاورت هم و در تعامل اجتماعی و اقتصادی منظم و سازنده با هم قرار داشتند (Ramzy, 2017).

1 . Rakhine state

2 . Arakan state

پس از کودتای ۱۹۶۲، رهبران نظامی برمه، سیاستی تبعیض‌آمیز و نظام‌مند را ضد قومیت روهینگیا آغاز کردند و مبارزات نظامی را برای بیرون‌راندن روهینگایی‌ها از برمه در پیش گرفتند؛ از دید آنها، مسلمانان روهینگیا مهاجرانی غیرقانونی هستند که از بنگلادش به میانمار وارد شده‌اند؛ از این رو، نظامیان میانمار، مسلمانان را از مناصب حکومتی و نظامی اخراج و حتی هویت آنها را به‌عنوان یک اقلیت طرد کرده، به رسمیت‌نشناختند (Poling, 2014)؛ برای نمونه، در سال ۱۹۷۸، زیر نظر ژنرال نئون برن، ارتش برمه در سرتاسر شمال ایالت راخین به‌عنوان بخشی از «عملیات پادشاه اژدها»^۱ حدود ۲۰۰ تا ۲۵۰ هزار روهینگایی را مهاجر بنگلادشی قلمداد کرده، آنها را اخراج کرد؛ از دید نظامیان میانمار، این عده از روهینگایی‌ها از بنگلادش به میانمار (راخین) مهاجرت کرده‌اند و لذا آنها مهاجران بنگلادشی هستند که باید به کشورشان برگردند؛ طبق این روایت، مهاجرت بنگالی‌ها به برمه در طول دوران حکومت بریتانیا، زمانی که برمه، بخشی از حکومت بریتانیا بود، آغاز شد و حتی پس از استقلال برمه در سال ۱۹۴۸ ادامه یافت.

در سال ۱۹۸۲، حزب نظامی برمه اعلام کرد که قانون حقوق شهروندی را به تصویب رسانده است که به موجب آن، قومیت روهینگیا به دلیل آنکه شهروند برمه نیستند، از حقوق شهروندی محروم می‌شوند (Martin, et al, 2017:5).

ج- واقعیت تاریخی قومیت روهینگیا در راخین

ایالت راخین یا آنچه را مسلمانان روهینگیا «آراکان» می‌خوانند، مدت‌ها حد فاصل میان مسلمانان و بودایی‌ها در آسیا و همواره قلمرو پادشاهی‌های مستقل آراکان بوده است (International Crisis Group, 2014:2). مورخان مستقل، حضور دائمی مسلمانان را در ایالت راخین از طریق مساجد باستانی و استفاده از سکه‌ها و عناوین اسلامی توسط حاکمان آراکان اثبات کرده‌اند؛ براساس این اسناد، نفوذ مسلمانان در منطقه راخین یا آراکان دست‌کم به سال ۱۴۳۰ میلادی برمی‌گردد یعنی زمانی که پادشاهی آراکان در این منطقه سربرآورد.

پادشاهی «ماروک یو»، پایتخت ایالت آراکان «نارامیکهلا»^۲ را بنیان‌نهاده بود و سربازان مسلمان پادشاهی آراکان که با او از بنگال آمده بودند، در روستایی نزدیک «ماروک یو» مستقر شدند و مسجد «سندی خان» را ساختند؛ پس از درگیری‌های مختلف در سال ۱۷۵۸، برمه‌ای‌ها پادشاهی آراکان را

1 . Operation Dragon King

2 . Narameikhla

فروپاشیدند و شاید آنچه امروز در شکل درگیرهای خونین میان مسلمانان و برمه‌ای‌ها در میانمار اتفاق می‌افتد، ادامه همان اتفاق‌های گذشته باشد (Yegar, 2006).

در دوران استعمار بریتانیا یعنی زمانی که هند و برمه در کنار یکدیگر تحت حکومت بریتانیا بودند، این منازعات به‌طور مجدد تشدید شد چرا که مردم از هند (به‌طور عمده مسلمان بنگلادش) به برمه (اغلب در ایالت آراکان) با انگیزه تولید محصول برنج برای بریتانیا مهاجرت می‌کردند؛ بسیاری از این مهاجران فصلی به‌طور دائم ساکن شدند و جامعه روهینگیا را گسترش دادند؛ این مهم، نگرانی‌هایی را در میان برمه‌ای‌ها به‌وجود می‌آورد اما همچون آتش در زیر خاکستر پنهان می‌ماند.

در فاصله سال‌های ۱۹۴۲ تا ۱۹۴۳، اتفاقی جدید، اختلاف میان مسلمانان و بودایی‌های میانمار را بیشتر و بیشتر تشدید کرد؛ در این تاریخ و در خلال جنگ جهانی دوم، مسلمانان ایالت راخین در کنار «انگلیس» و بودایی‌های این ایالت در کنار «ژاپن» قرار گرفتند؛ از آن زمان به بعد در میان برمه‌ای‌ها واژه تروریست و مهاجران غیرقانونی درباره مسلمانان روهینگیا رایج شد.

در شرایط پس از جنگ جهانی دوم، باز هم این تعارض تشدید شد. در سال ۱۹۴۵ و پس از پایان جنگ جهانی دوم، بریتانیا برای پاداش به مسلمانان طرف‌دار انگلیس به آنها منطقه‌ای مستقل در شمال راخین داد و مسلمانان را تشویق کرد که پست‌های اداری را در دست بگیرند و در طرح‌های (پروژه‌های) زیربنایی کشور مشارکت داشته باشند؛ از آن زمان به بعد، موج مهاجرت به راخین به‌ویژه از چیتاگونگ بنگلادش افزایش یافت؛ بودایی‌ها این مسلمانان را مهاجران و مهاجمان امپریالیستی قلمداد کردند که مسئولیت سرقت فرصت‌های شغلی، کشت خاک‌های حاصلخیز و... را به نفع دشمن (بریتانیا) برعهده داشتند؛ مجموعه‌ای از این عوامل، باعث شکل‌گیری ذهنیت منفی و در نتیجه قتل‌عام‌های گسترده، میان مسلمانان و بودایی‌های ایالت راخین شد (Yegar, 2006: 2-3).

د- ایدئولوژی‌زیزه کردن جامعه

هرچند به شکلی که در بالا گفته شد، ریشه اختلاف و خصومت میان بودایی‌ها و مسلمانان ایالت راخین به گذشته‌های دور برمی‌گردد، واقعیت این است که تا پیش از بحرانی خونین که پس از سال ۲۰۱۲ آغاز شد، امید برای تداوم نوعی زندگی مسالمت‌آمیز بین آنها وجود داشت. در مقاطعی از تاریخ، دولت برمه، اصطلاح روهینگیا و انتخاب قومیت روهینگیا را پذیرفته بود؛

برای نمونه، اولین رئیس‌جمهور برمه، سائو شو تائیک^۱، در سال ۱۹۵۹ ادعا کرد که «مسلمانان آراکان، به‌طور قطع به نژادهای بومی برمه تعلق دارند؛ اگر آنها به نژادهای بومی تعلق ندارند، ما نیز نمی‌توانیم نژادهای بومی در نظر گرفته شویم» (Rogers, 2015)؛ نخست‌وزیر، یونو، نیز کارت‌های تابعیت / کارت شناسایی^۲ و حق رأی را پس از استقلال برمه به قومیت روهنگیا اعطا کرده بود؛ همچنین پس از استقلال برمه، مقام‌های دولتی، روهینگایی‌ها را به‌عنوان کارمندان رده بالای دولت در نظر گرفتند. در دهه ۱۹۶۰، سرویس رسمی برمه، سه‌بار در هفته، یک برنامه رادیویی روهینگایی‌زبان را به‌عنوان بخشی از برنامه‌های اقلیت قومی پخش کرد و تا اواخر دهه ۱۹۷۰ اصطلاح «روهنگیا» در نشریات و کتاب‌های درسی مدارس استفاده می‌شد (Lwin, 2012).

به‌علاوه، بررسی‌های میدانی که از شهر سیتوه (Sittwe) صورت گرفته نیز به‌خوبی نشان می‌دهد که نوعی همزیستی مسالمت‌آمیز میان مسلمانان و بودایی‌های برمه جریان داشته‌است. تا پیش از سال ۲۰۱۲، «سیتوه» شهری پرجمعیت، چندقومی و چندفرهنگی در ایالت راخین بود که در آن، ادیان بودایی، هندو و مسلمان با هم به‌طور نسبی همسازی داشتند. بیش از ۱۴۰ تجارت‌خانه مسلمان در مرکز شهر سیتوه وجود داشت که با تجارت‌خانه‌های بودایی و هندو به دادوستد تجاری، مشغول بودند؛ ۳۸ مسجد و مدرسه نیز در این شهر وجود داشت که بخشی از تعامل‌های اجتماعی سیتوه را رقم می‌زد. ازدواج با نژادهای مختلف و به‌اشتراک‌گذاری سنت‌های فرهنگی و جشنواره‌ها غیرمعمول نبود (Al-Mahri, 2016: 3-12)؛ به‌رغم این همزیستی، در سال ۲۰۱۲ درگیری‌ها آغاز شد. مصاحبه با بودایی‌های مختلف راخین نشان می‌دهد که چگونه خشونت‌های سال ۲۰۱۲، دوستی و همکاری میان بودایی‌ها و مسلمانان را مختل کرد:

«من از این درگیری‌ها شگفت‌زده شدم؛ پیش از آن، با مسلمانان به‌صورت برادرانه زندگی کردم؛ من یک دوست داشتم و ما با هم بودیم. من دوستم را از زمان درگیری ندیده‌ام. من از زمان جنگ هیچ‌یک از مسلمانان را ندیده‌ام؛ دولت ما را از هم جدا کرد و من دیگر نمی‌خواهم آنها را ببینم؛ آنها بد هستند و آنها بودایی‌ها را می‌کشند» (Green, et al, 2015: 39).

«من در بوتی داونگ، به کار، مشغول بودم. مدرسه در روستای بودایی‌ها بود اما دانش‌آموزان مختلف مسلمان، هندو، و بودایی در آنجا درس می‌خواندند؛ تنها یک معلم بود که او نیز بودایی بود.

.....
1 . Sao Shwe Thaik
2 . citizenship/ID card

میان دانش‌آموزان بودایی و مسلمان هیچ مشکلی نبود و هیچ‌گونه موردی تبعیض‌آمیز وجود نداشت. بچه‌ها در روستا با هم بازی و کاری کردند؛ روستاییان با هم یکی بودند؛ بیشتر دانش‌آموزان، مسلمان بودند بنابراین من حسی خوب درباره مسلمانان داشتم و دوستان صمیمی در میان آنها داشتم. وقتی شنیدم که دانش‌آموزان مسلمان، مدیر مدرسه را خین را کشتند، ناراحت شدم؛ غم‌انگیز بود؛ من درخصوص خشونت ضد دوستان مسلمانم نیز غمگینم» (Green, et al, 2015:39).

گفته‌های بالا نشان می‌دهند که دولت و نظامیان، نقش مهمی در برهم‌زدن تعامل‌های اجتماعی مردم ایالت راخین ایفا کرده‌اند؛ گویی دولت درصدد بوده، مرحله سوم نسل‌کشی فیبرشتاین، یعنی جداسازی و انزوا را به‌اجرا درآورد چراکه به‌طور دقیق، پس از درگیری‌های سال ۲۰۱۲، جامعه راخین به شمالی و جنوبی، مسلمان و بودایی، بنگالی و برمه‌ای تقسیم‌بندی شدند و رودروی هم قرار گرفتند.

همان‌گونه که در بحث نظری مقاله گفته شد، یکی از مشخصات نسل‌کشی، این است که دولت، آن را ایدئولوژی‌زده می‌کند تا هم نسل‌کشی موجه جلوه کند و هم مردم در کنار دولت و نظامیان در امر نسل‌کشی جامعه هدف مشارکت داشته باشند. کمپین بین‌المللی برمه بریتانیا شواهدی از جمله گزارش‌هایی را تهیه کرده که بیانگر تحریک احساس‌ها ضد مسلمان در میانمار است؛ فعال‌ترین این جنبش‌ها، «جنبش ۹۶۹» است که یک راهب ۴۵ ساله به نام «آشین ویراتو» برای مقابله با مسلمانان روهینگیا آن را تأسیس کرده است و به خود، لقب «بن لادن برمه» را داده است؛ این سه عدد، «آموزه‌های نه‌گانه بودا، شش آموزه و راه بودا و راه‌های نه‌گانه رهبانیت» را نشان می‌دهند.

جنبش ۹۶۹ در میانمار، یکی از مهم‌ترین عوامل تحریک بوداییان در برخورد با مسلمانان و کشتار آنان است؛ جنبش‌های افراطی بوداییان با رویکرد پاک‌سازی مذهبی و جلوگیری از گسترش اسلام در مناطق تحت تسلط بوداییان فعالیت می‌کنند؛ آنها پیروان خود را به دوری از مسلمانان، ازدواج نکردن با آنها، معامله نکردن با آنها، بیرون راندن آنها از منازلشان و آتش‌زدن خانه‌ها و اقدام‌های مسلحانه... توصیه و گاه سازمان‌دهی می‌کنند.

ویر/توبه سراسر میانمار سفرکرد تا سخنانی تفرآمیز ایراد و آن را در میان مردم منتشر کند. **مجله تایم** در نسخه ژوئیه سال ۲۰۱۲، گزارشی از این راهب با عنوان «چهره تروریست بودایی» [منتشر کرد؛ در بخشی از خطبه‌های وی آمده «مسلمانان» به سرعت رشد می‌کنند و زنان ما را سرقت می‌کنند، به آنها تجاوز می‌کنند...؛ آنها می‌خواهند کشور ما را اشغال کنند اما من به آنها اجازه نخواهم داد؛ ما باید برمه بودایی را حفظ کنیم» (Ibrahim & Nordin, 2015: 7-8).

مصاحبه‌هایی که از بودایی‌های ایالت راخین گرفته شده نیز نشان می‌دهند که آنها به‌طور کامل برای همکاری با دولت و نظامیان در برخورد با روهینگایی‌ها انگیزه دارند؛ این انگیزه از فضای تبلیغاتی نشأت گرفته که دولت و مذهبی‌های بودایی ترویج کرده‌اند؛ برای نمونه آنها معتقدند که ترکیب جمعیت راخین به نفع مسلمانان، در حال تغییر است؛ طبق برخی آمارها، «مانگداو»^۱ درصد مسلمان و تنها ۲ درصد بودایی دارد؛ حدود ۹۵ درصد «بوسی دانگ»^۲ مسلمان و تنها ۵ درصد بودایی است (Green, 2015: 35).

هدف اصلی مسلمانان، حمله به سرزمین ماست؛ مردم مسلمان می‌خواهند زمین‌های آراکان به یک سرزمین مسلمان تبدیل شوند...؛ من هیچ نظری ندارم که چگونه این اختلاف را حل کنم اما نمی‌خواهم با مردم مسلمان زندگی کنم. مالزی و افغانستان، در گذشته، سرزمین‌های بودایی بودند که اکنون همانند اندونزی مسلمان شده‌اند (Green, 2015: 35).

روهینگایی‌ها برنامه‌ای دارند که کشوری مستقل تشکیل دهند؛ برای نمونه، آنها برنامه‌ای برای منطقه مایو از ایالت آراکان و چیتاگونگ از بنگلادش دارند و قصد دارند که این دو را تجزیه‌کنند و نوعی دولت مستقل اسلامی به نام «اکیستان» به وجود آورند (Green, 2015: 35).

یک رهبر محلی بودایی ادعا کرد، هنگامی که مردم بودایی باید به شهر بروند، برای خرید غذا یا چیزی، آنها باید از طریق روستاهای بنگالی عبور کنند. جوانان بنگالی می‌خواهند دختران بودایی را ببینند و شما می‌دانید، آنها فریادمی‌زنند یا گاهی اوقات به آنها آزار و اذیت می‌رسانند... و برای سالیان سال، این حادثه اتفاق افتاده است (Green, 2015: 35).

[او می‌گوید:] «دلیل درگیری‌ها به‌طور عمده، مسلمانان هستند؛ رهبران مذهبی مسلمان، آنها را شست‌وشوی مغزی می‌دهند؛ آنها همیشه از دستورالعمل‌های خود پیروی می‌کنند و در جوامع مسلمان، حتی به دختران خود تجاوز می‌کنند...؛ ما می‌توانیم با دیگر گروه‌های قومی زندگی کنیم اما با مسلمان نه؛ آنها بسیار ترسناک هستند...؛ آنها مانند حیوان‌ها هستند؛ مانند سگ‌ها. مردم مسلمان ... سعی می‌کنند جنگ را آغاز کنند؛ آنها فقط تلاش می‌کنند که تمام جهان را اسلامی کنند...؛ من از مردم مسلمان بیزارم» (Green, 2015: 36)؛ زنی دیگر گزارش داد: از یک مرد مسلمان پرسیدم در مسجد چه کاری کنید؟ و او پاسخ داد که آموزگاران دینی ما به ما گفتند، ما باید مردم بودایی راخین را بکشیم (Green, 2015: 35).

1 . Maungdaw
2 . Buthidaung

بدین ترتیب ملاحظه می شود که جامعه روهینگیا امروزه با عنوان مسلمان، بنگلادشی، مهاجر غیرقانونی و... در معرض تبلیغاهای منفی دولت، رهبران بودایی و ملی گرایان ایالت راخین قرار گرفته و متأثر از آن، مردم عادی نیز در کنار آنها ضد مسلمانان وارد عمل شده اند؛ به تازگی نیز، سندی کشف شده که نشان می دهد، دولت میانمار در سال ۱۹۸۸، طرحی را برای پاک سازی قومی روهینگیا از میانمار آماده کرده بوده که مفاد و مراحل آن به شرح زیر بوده است (Leaked document 2, 1988).

مفاد و مراحل پاک سازی قومی روهینگایی ها

۱	دولت میانمار ابتدا مسلمانان روهینگیا را به عنوان شورشیان شناسایی می کند و کارت های شهروندی به آنها ارائه نمی شود.
۲	برای کاهش رشد جمعیت روهینگایی ها، به تدریج به اعمال محدودیت در ازدواج آنها و با استفاده از تمامی روش های ممکن به سرکوب آنها می پردازند.
۳	برای افزایش جمعیت بودایی در روستاهای مختلف آراکان از طریق تشویق شهروندان بودایی شهرهای مختلف و حتی بودایی های خارج از کشور به مهاجرت به راخین تلاش می کند.
۴	اجازه می دهد، روهینگایی ها را به تدریج ملزم کند که برای سفر از روستا به روستا و شهر به شهر از برگه (فرم) ۴ (که برای سفر اتباع خارجی، لازم است) استفاده کنند؛ همچنین به طور کامل آنها را از سفر به سیتوه، پایتخت آراکان منع می کند.
۵	روهینگایی ها از تحصیلات عالی (تحصیلات دانشگاهی) منع می شوند.
۶	هیچ مسلمان روهینگایی نباید در خدمات یا مناصب دولتی منصوب شود.
۷	آنها را از مالکیت زمین ها، مغازه ها و ساختمان ها منع کرده، اینها را میان بودایی ها توزیع می کنند؛ همچنین تمام فعالیت های اقتصادی آنها باید متوقف شود.
۸	از ساخت و ساز، نوسازی و تعمیر مساجد، مدارس دینی اسلامی و خانه های مسکونی روهینگایی ها جلوگیری می شود.
۹	به طور مخفیانه برای دعوت کردن مسلمانان به بودیسم تلاش می شود.
۱۰	هرگاه مسئله ای میان راخین و مسلمان وجود داشته باشد، دادگاه به نفع راخین حکم می دهد؛ زمانی که پرونده میان خود مسلمانان باشد، دادگاه باید به نفع مسلمانان ثروتمند ضد مسلمان فقیر رأی دهد، به طوری که آنها با ناامیدی کشور را ترک کنند.
۱۱	از کشتار جمعی مسلمان اجتناب شود چراکه ممکن است توجه کشورهای مسلمان به آنها جلب شود.

(منبع: Leaked document 2, 1988)

ه- نقش ارتش در نسل‌کشی قومی روهینگیا

ارتش، مؤثرترین نیرو در نسل‌کشی قومی روهینگیا به‌شمار می‌رود. سایر نیروها مانند نیروهای سیاسی، مذهبی، و مردم عادی به‌شدت تحت تأثیر سیاست ارتش عمل می‌کنند. براساس قانون اساسی سال ۲۰۰۸ که به‌طور عمده، ارتش برمه، آن را نوشته‌است، فرمانده ارتش، فرمانده کل قواست و درخصوص تمام نیروهای امنیتی کشور از جمله ارتش، نیروی گارد مرزی و نیروی پلیس میانمار به‌طور کامل اختیاردارد. نیروهای امنیتی از لحاظ قانون اساسی، مسئول حفاظت از برمه در مقابل همه تهدیدهای داخلی و خارجی هستند؛ همچنین قانون اساسی سال ۲۰۰۸ تصریح می‌کند که فرمانده کل قوا در قضاوت عدالت نظامی، قدرت نهایی و قطعی دارد (Martin, 2017:1).

علاوه‌براین، قانون اساسی ۲۰۰۸ به فرمانده کل قوا برای انتصاب وزیر امور مرزی، وزیر دفاع و وزیر امور داخلی اجازه می‌دهد. وزیر امور داخلی، اداره کل امور دولتی را برعهده‌دارد که بر کار کارکنان رسمی برمه در تمام سطوح دولت نظارت می‌کند؛ به دلیل این قدرت و اختیارات، فرمانده کل در عمل، نوعی نیروی قدرتمند سیاسی در دولت برمه است؛ علاوه‌براین، قانون اساسی ۲۰۰۸، توانایی افراد غیرنظامی دولت را برای کنترل و نظارت بر فعالیت‌های نیروهای امنیتی برمه محدود می‌کند (Martin, 2017:1).

انتخابات سال ۲۰۱۵، تحولی مهم در انتقال حکومت از نظامیان به غیرنظامیان بود زیرا حزب وحدت ملی به رهبری آونگ سان سوچی^۱ پیروز شد و به بیش از پنج دهه حکومت نظامیان پایان داد (Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, 2008)؛ این تغییر، امیدی زیاد را برای انجام اصلاحات در قانون اساسی میانمار به‌وجود آورد؛ حتی در سپتامبر ۲۰۱۶، باراک/اوباما، رئیس‌جمهور وقت آمریکا، وضعیت میانمار را «خبری خوب در یک دوره زمانی که اغلب ما شاهد کشورهای در جهت مخالف هستیم»، توصیف کرد (Fortify Rights and United to End Genocide, 2016).

اگرچه این تغییرها در حرف، روایت و گفتگوهای سیاسی، نشان‌دهنده تحولاتی مثبت به رهبری آونگ سان سوچی بود، ارتش میانمار، هنوز اصلاح‌نشده، بعید به‌نظر می‌رسد که رهبری جدید بتواند بدون همکاری ارتش به اصلاحاتی مهم دست‌بزند؛ به عبارت دیگر، چون هنوز مسئولیت حفظ امنیت داخلی و خارجی میانمار با ارتش است، آونگ سان سوچی هم اگر بخواهد در عمل نمی‌تواند زیاد در

1 . Aung San Suu Kyi

امور ایالت راخین مداخله‌کند؛ به‌ویژه اینکه او در شرایط جدید به حمایت رهبران مذهبی بودایی و ملی‌گرایان برمه‌ای نیاز دارد؛ کسانی که در کنار ارتش نقش اصلی را در نسل‌کشی ایالت راخین برعهده دارند. دولت نظامی برمه (چه حاکمیت نظامی پیشین و چه در حال حاضر تحت حاکمیت نظامی فعلی)، تعدادی از سیاست‌های تبعیض‌آمیز را به‌ویژه در خصوص روهینگیا اعمال می‌کند؛ این سیاست‌ها عبارت‌اند از:

- **انکار حقوق شهروندی:** در سال ۱۹۸۲، قانونی به‌تصویب رسید که حق شهروندی بیشتر روهینگایی‌ها را در برمه لغو کرد؛ در این قانون، به حدود ۱۳۵ قوم از ۱۴۴ قوم میانمار، هویت شهروندی اعطاشد اما ۹ قوم از جمله قوم روهینگیا که مسلمان هستند و ۴ درصد جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند از دریافت هویت شهروندی، محروم شدند.
- **انکار حق شرکت در انتخابات و نمایندگی:** در سال ۲۰۱۵، رئیس‌جمهور تین سین، کارت‌های شناسایی موقت (کارت‌های سفید) را که به بسیاری از روهینگایی‌ها اعطاشده بود و به آنها برای رأی‌دادن در انتخابات اجازه داده بودند، لغو کرد و نتیجه اینکه کمیسیون انتخابات اجازه نداد، روهینگایی‌ها در انتخابات پارلمانی سال ۲۰۱۵ رأی دهند و احزاب و نامزدهای (کاندیدای) سیاسی روهینگیا را از شرکت در انتخابات منع کرد.
- **انکار حق آموزش و اشتغال:** به دلیل اینکه روهینگایی‌ها از حقوق شهروندی محروم شدند، آنها نمی‌توانند در دانشگاه‌های دولتی شرکت کنند، در مناصب دولتی کارکنند یا به ارتش یا نیروی پلیس میانمار ملحق شوند.
- **محدودیت در تغییر مکان:** رفت‌وآمد روهینگایی‌ها در مناطق روستایی از یک روستا به روستای دیگر بدون اجازه مقام‌های محلی، ممنوع است.
- **محدودیت در ازدواج و تغییر آیین:** در سال ۲۰۱۵، مجلس قانون «نژاد و قانون محافظت از دین» را تصویب کرد که به‌نظر می‌رسد، جمعیت مسلمان برمه و به‌ویژه روهینگیا را هدف قرار داده بود؛ این قوانین، ازدواج‌های مذهبی و مسلمان‌شدن در اثر ازدواج را بدون تصویب و اجازه دولت ممنوع کرده است - (Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State, 2017: 26- 45).

و- نسل‌کشی مسلمانان در عمل: راهبرد (استراتژی) چهارگام

نسل‌کشی مسلمانان میانمار در طول تاریخ، جلوه‌هایی مختلف داشته‌است؛ یکی از جلوه‌های این مهم که نقطه عطفی در تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی میانمار قلمداد می‌شود، راهبرد موسوم به استراتژی «چهارگام» است؛ این راهبرد، چهار گام اصلی را برای نابودی روئینگیا در برمی‌گیرد: قطع غذا، بودجه (دارایی و پول)، اطلاعات (خبرگیری) و حمایت مردمی؛ عملیات موسوم به «عملیات پادشاه اژدها» که در سال ۱۹۷۸ اتفاق افتاد، بخشی از این استراتژی بوده‌است؛ سازمان‌های غیردولتی مختلف برمه، گزارش‌هایی را درباره این عملیات منتشر کرده‌اند که نشان می‌دهد، نظامیان برمه به قتل غیرنظامیان، تجاوز به زنان و دختران و سوزاندن روستاها در ایالت کچین، کارن، مون و شان اقدام کرده‌اند (U.N. Office of the High Commissioner, Myanmar:2017).

در تحولات پس از سال ۲۰۱۲ نیز، این رفتار تکرار شد. ارتش، پلیس و عاملان غیرنظامی مسلح در حمله به مناطق مختلف:

الف- کل روستاها را تخریب کردند؛

ب- تعداد زیادی از مردان، زنان و کودکان را به قتل رساندند؛

ج- تجاوز جنسی و تجاوز به عنف ضد زنان و دختران روئینگیا انجام دادند؛

د- تعداد زیادی از مردان و پسران روئینگیا را ربودند که بسیاری از آنها مفقودالثر شده‌اند.

یک دیده‌بان رسمی سازمان ملل متحد برای نظارت بر عملیات پاک‌سازی، این وضعیت را «وضعیت بدخواهانه» نه برای افراد مسلح بلکه برای غیرنظامیان توصیف کرد که در آن، تنها غیرنظامیان قربانی شدند (UN Office of the High Commissioner for Human Rights:2017).

متأثر از این واقعیت‌ها، در فوریه سال ۲۰۱۷، دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد ادعا کرد که نیروهای میانمار «به احتمال زیاد» جنایاتی ضد بشری مرتکب شده‌اند (Gowen, 2017). در سپتامبر ۲۰۱۷، کمیساریای عالی حقوق بشر، وضعیت در ایالت راخین را نوعی «پاک‌سازی قومی» قلمداد کرد (U.N. Office of the High Commissioner:2017).

شواهدی که درباره اقدام‌های ارتش میانمار ضد مسلمانان روئینگیا به دست آمده، نشان می‌دهد که دست‌کم سه تا چهار مرحله از مراحل شش‌گانه نسل‌کشی فیرشتاین که در بخش نظری به آنها اشاره شد، در ایالت راخین اتفاق افتاده‌اند:

۱- کشتار

در خصوص مسلمانان روهینگیا باید گفت که از اواخر دهه‌ی ۱۹۷۰، از جمله در فاصله‌ی مه ۱۹۹۱ تا مارس ۱۹۹۲، سال ۲۰۰۱ و مجدداً ۲۰۱۲، خشونت‌های گسترده‌ای اعم از مهاجرت اجباری، بازداشت، شکنجه و تجاوز به عنف علیه آنان به وقوع پیوست (Equal Rights Trust, 2013). مسلمانان روهینگیا، نسبت به سایر اقلیت‌های قومی مورد آزار و اذیت از جمله کار اجباری، همراه با کشتار، نابودسازی، بازداشت‌های خودسرانه قرار گرفتند. مرکز حقوق بشر ایرلند در سال ۲۰۱۰ گزارشی را ارائه داد که در آن به کشتارهای تبعیض‌آمیز در ایالت راخین شمالی اشاره کرده است که نه تنها این وضعیت تبعیض‌آمیز بوده است بلکه بر علیه مسلمانان روهینگیا حادث شده است (Irish). (Center for Human Rights, 2010:124) دیده‌بان حقوق بشر همچنین چهار گور دسته‌جمعی را در خصوص خشونت‌های سال ۲۰۱۲ شناسایی کرده است و اهالی روستا اظهار کردند که آن‌ها خود مجبور به حفر گورهای دسته‌جمعی شده‌اند (Human Rights Watch, 2013:7).

سربازان ارتش میانمار علاوه بر تهدیدات ناشی از کشتار جمعی، تجاوز و سایر نقض‌های حقوق بشر علیه مسلمانان روهینگیا، هدفمندانه ده‌ها مسجد و خانه‌های ده‌ها هزار غیرنظامی و همچنین کل روستاها را تخریب کردند. سربازان ارتش میانمار می‌گویند «نابودی همه مسلمانان میانمار» را می‌خواهند. حملات اکتبر ۲۰۱۶ باعث جابه‌جایی نزدیک به هفت صد هزار روهینگایی شد که بسیاری از آن‌ها مجبور شدند به مرز بنگلادش بروند (Human Rights Watch, 2017). این بدین معنی است که بیش از نیمی از کل جمعیت روهینگیا، در کمتر از ۱۱ ماه، به صورت اجباری آواره شدند. در مجموع، چند صد روستا در جریان حملات منتسب به ارتش میانمار در ۲۵ اوت ۲۰۱۷ مورد هدف قرار گرفتند. بازماندگان همچنین توضیح دادند که چگونه سربازان ذخایر غذایی آن‌ها را قطع و از بین بردند و منجر به جا به جایی اجباری آن‌ها شدند. تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهد حملات آتش‌سوزی بیش از ۲۰۰ روستا را نابود کرده است. سطح تخریب جمعی نشان می‌دهد که ارتش شرایطی را ایجاد کرده است که بسیار دشوار و حتی غیرممکن است که مردم در آن مکان و یا منطقه زنده بمانند (Human Rights Watch, 2017).

یک نهاد حقوق بشری استناد کرده است که بیش از هشتاد اظهار نظر (مدرک) را از زنان و مردان روهینگیا جمع‌آوری کرده است که شاهد عملیات پاک‌سازی قومی در بیش از چهل روستای شمال ایالت راخین بوده‌اند؛ در این گفته‌ها آمده است: سربازان ارتش میانمار، افراد غیرنظامی از جمله نوزادان

و کودکان و ... را به قتل رساندند. نیروهای امنیتی کشور، مردان را سوزاندند، زنان و کودکان را در محدوده نزدیک و از راه دور، به قتل رساندند؛ بازماندگان برخی از روستاها همچنین گزارش دادند که چگونه سربازان، لباس زنان را پاره کرده، به آنها تجاوز کردند یا چگونه قربانیان را سربریدند؛ این وحشیگری‌ها با شیوه‌های مشابه در چندین حوزه در شمال ایالت راخین و طی چندین ماه اتفاق افتاده است. (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017:8)

چندین شاهد عینی روینگیایی، در ماه‌های آگوست ۲۰۱۷ در خلال موج دوم خشونت‌ها، کشتار گروهی در سه روستای «مانگداو»^۱، بوسی دانگ^۲ و راسداونگ^۳ را شناسایی کردند:

رشید سلیم ۴۸ ساله توضیح داد که چگونه سربازان ارتش میانمار، خانه بزرگ یک خانواده سرشناس روینگیایی را احاطه کرده، به زور به خانه وارد شدند و مردان و پسران را با زور از خانه‌ها به بیرون کشیدند؛ آنها را از خانه خارج کردند؛ چشمان ایشان، بسته بودند و به زمین افتادند سپس (سربازان ارتش میانمار) به آنها را گلوله شلیک کردند (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017:8).

فلورا بگوم ۵۰ ساله نیز شاهد حمله بود: (سربازان) برخی از مسلمانان روینگیایی را به قتل رساندند و دیگران را لگدزدند، فریاد زدند و آنها را تهدید کردند ...؛ آنها ضرب و شتم شدید ضد مردان انجام دادند؛ پدر شوهرش که یک ملای (روحانی) محلی بود، همراه با برادر شوهرش و دو فرزندش که سنین ۱۶ و ۱۸ سال داشتند، در میان کشته شدگان بودند. بازماندگان تخمین زده‌اند که سربازان، طی حمله به روستای ماونگ نو، دست‌کم ۱۵۰ نفر از مردان و پسران در سنین ۱۲ تا ۹۰ ساله را کشته‌اند (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017: 8).

سربازان ارتش میانمار، همچنین صدها نفر از غیرنظامیان روینگیایی از جمله کودکان را در ساحل رودخانه پورما، در صبح روز سی‌ام آگوست در روستای «مین گی» در شهر مانگداو کشتند؛ محمد رفیق ۲۵ ساله که از این حمله جان سالم به‌در برده، می‌گوید: مدتی کوتاه پس از آن، [سربازان] شروع به تیراندازی به ما کردند؛ شاید هفتاد سرباز به ما حمله کردند و به‌طور مستمر صدای شلیک گلوله (به سمت ما) می‌آمد، این بود که به‌طور تقریبی همه مردند (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017:9)

اسلام ۵۱ ساله که او نیز شاهد کشتار جمعی در رودخانه «پورما» بود، گفت: بعضی از بچه‌های

.....
1 . Maungdaw
2 . Buthidaung
3 . Rathedaung

کوچک به رودخانه پرتاب شدند... آنها بچه‌های کوچکی را که نیمه‌زنده بودند، مورد ضربت قرار دادند؛ آنها فرزندان شیرخوار، ۲ساله، ۳ساله و ۵ساله بودند؛ هنگامی که این کشتار تمام شد، آنها را به آتش کشیدند (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017:9).

سربازان ارتش میانمار و غیرنظامیان مسلح که به ظاهر با سربازان همکاری داشتند، در روز ۲۷ آگوست در روستای چات پویین در شهر راسه داوونگ، «کشتار جمعی» انجام دادند. طبق گفته بازماندگان روهینگی‌ها، سربازان درب خانه‌ها را زدند و نارنجک به درون خانه‌ها پرتاب کردند و مردمان بی‌گناه و غیرنظامیان را آتش زدند درحالی‌که غیرنظامیان مسلح، ساکنان روهینگی‌ها را با چاقو و شمشیرهای بلند کشتند. (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017:9).

تعدادی از شاهدان زن و مرد روهینگی‌ها توضیح دادند که چگونه سربازان ارتش میانمار در اکتبر و نوامبر ۲۰۱۶ در بعضی موارد، قربانیان را به قتل رساندند و آنها را در گورهای دسته‌جمعی دفن کردند. با توجه به بازماندگان و شاهدان عینی در ماه‌های اوت و سپتامبر ۲۰۱۷، سربازان، مسلمانان روهینگی‌ها را در نقاط مختلف سوزاندند؛ در هر دو عملیات پاک‌سازی، بازماندگان، سربازان را در لباس‌های سبز، بعضی‌ها با روسری قرمز (مشخصه سربازان ارتش میانمار) به عنوان عاملان اصلی قتل و همچنین بعضی از نیروهای پلیس را در لباس‌های استتار شناسایی کردند؛ بازماندگان از هر دو عملیات پاک‌سازی، همچنین غیرنظامیانی را که با شمشیر و چاقو، مسلح شده بودند و سربازان ارتش و پلیس میانمار را همراهی کرده، با آنها همکاری داشتند، شناسایی کردند (SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, 2017:9).

۲- بازداشت دسته‌جمعی

در ۲۳ ژانویه ۲۰۱۷، دولت میانمار اذعان کرد که از تاریخ ۲۱ نوامبر سال ۲۰۱۶، ۴۰۶ مظنون را در ۳۶ پرونده جنایی در شمال ایالت راخین به‌عنوان بخشی از عملیات پاک‌سازی ۲۰۱۶ دستگیر و بازداشت کرده‌است. اتهام‌های جنایی، از قتل تا مالکیت غیرقانونی سلاح‌ها را دربرمی‌گیرد؛ مدارک جمع‌آوری شده نشان می‌دهند که این دستگیری‌ها و ناپدیدشدن افراد، از جمله کودکان، بدون ارتباط با حملات شبه‌نظامیان روهینگی‌ها به ایستگاه‌های پلیس در اوایل ماه اکتبر سال ۲۰۱۶ صورت گرفتند. حقوق صلح، شهادت شهروندان روهینگی‌ها را از هفت روستا به‌ثبت رسانده و بررسی کرده‌اند که بازداشت‌های خودسرانه مردان و پسران روهینگی‌ها را طی اولین حمله ارتش میانمار به شهروندان

غیرنظامی در شهر مانگداو در ماه اکتبر و نوامبر شامل می‌شد؛ مدارک جمع‌آوری شده برای این گزارش نشان می‌دهند که تعداد بیش از ۴۰۶ نفر، دستگیر شده و آزاد نشده‌اند که پرسش‌هایی جدی در خصوص موقعیت و رفاه بازداشت‌شدگان، مطرح شده‌است؛ طبق گزارش‌ها و مدارک، دستگیری و ناپدیدشدن اجباری در جریان حمله دوم ارتش میانمار به شهروندان روهینگیا در ماه آگوست سال ۲۰۱۷ ادامه دارد (Human Rights Watch, 2017).

۳- انتقال اجباری

سربازان ارتش میانمار علاوه بر تهدیدهای ناشی از کشتار جمعی، تجاوز و سایر نقض‌های حقوق بشری ضد مسلمانان روهینگیا، هدفمندانه ده‌ها مسجد و خانه‌های ده‌ها هزار غیرنظامی و همچنین کل روستاها را تخریب کردند. سربازان ارتش میانمار می‌گویند که «نابودی همه مسلمانان میانمار» را می‌خواهند. حملات اکتبر ۲۰۱۶، باعث جابه‌جایی نزدیک به هفتصد هزار روهینگایی شد که بسیاری از آنها مجبور شدند به مرز بنگلادش بروند (Human Rights Watch, 2017)؛ این بدین معنی است که بیش از نیمی از کل جمعیت روهینگیا، در کمتر از ۱۱ ماه، به صورت اجباری آواره شدند. در مجموع، چندصد روستا در جریان حملات منتسب به ارتش میانمار در ۲۵ آگوست ۲۰۱۷ مورد هدف قرار گرفتند؛ بازماندگان، همچنین توضیح دادند که چگونه سربازان ذخایر غذایی آنها را قطع کرده، از میان بردند که این اعمال، به جابه‌جایی اجباری آنها منجر شد. تصاویر ماهواره‌ای نشان می‌دهند، حملات آتش‌سوزی، بیش از ۲۰۰ روستا را نابود کرده‌اند. سطح تخریب جمعی نشان می‌دهد که ارتش، شرایطی را ایجاد کرده‌است که بسیار دشوار و حتی غیرممکن است که مردم در آن مکان یا منطقه، زنده بمانند (Human Rights Watch, 2017).

نتیجه‌گیری

یکی از تعریف‌های ساده درباره نسل‌کشی، آن است که به جنایتی خشونت‌بار اطلاق می‌شود که ضد یک گروه به قصد نابودی آن انجام می‌شود و یکی از اقدام‌های ممنوع در حقوق بین‌الملل است؛ این تعریف از نسل‌کشی، دو قسمت دارد:

الف- خشونت ضد یک گروه براساس هویت مذهبی، قومی، نژادی یا ملی و ب- با هدف از میان بردن این گروه به‌طور کامل یا بخشی از آن.

واقعیت‌هایی که در این مقاله به آنها اشاره شد، نشان می‌دهند که نیروهای امنیتی میانمار، اقدام‌های

اعمال شده در روند نسل‌کشی را ضد اقلیت روهینگیا به‌کار گرفته‌اند.

به‌علاوه، فیررشتاین، مراحل مختلف را برای نسل‌کشی برشمرده‌است؛ از شش مرحله یادشده، دست‌کم چهار مرحله اول آن، یعنی «ضرب‌و‌شتم، خشونت و ترور، انزوا و جداسازی و تضعیف نظام‌مند (سیستمیک)» درخصوص مسلمانان روهینگیا اعمال شده‌است؛ سه نیروی سیاسی_ نظامی یعنی «ارتش، نیروی مذهبی یعنی علمای بودایی و بخشی از مردم یعنی ناسیونالیست‌های برمه‌ای» در این حوادث دخالت داشته‌اند.

ممکن است دلایلی مختلف درباره رفتار دولت، نظامیان، ناسیونالیست‌ها و بوداییان افراطی در برخورد با مسلمانان روهینگیا وجود داشته‌باشد اما سه دلیل «سیاسی، اجتماعی و اقتصادی» مهم که درعین حال با یکدیگر هم‌پوشانی دارند، باعث شده‌اند که در میانمار، نسل‌کشی رخ دهد:

از نظر سیاسی، برخلاف دیگر اقلیت‌های قومی میانمار، مسلمانان ایالت راخین از پیشینه سیاسی باشکوه در این منطقه، بهره‌مند بوده‌اند. تا سال ۱۷۸۴، آراکان یکی از پنج پادشاهی قدرتمند جنوب‌شرقی آسیا بود و از آن‌پس، دولت برمه، این پادشاهی را سرنگون کرد؛ از این‌رو، ناسیونالیست‌های برمه‌ای، درخصوص تلاش تدریجی مسلمانان برای احیای حکومت آراکان، نگران هستند.

از منظر اقتصادی، طرح گاز «شوه» یکی از طرح‌های مهم در میانمار به‌شمار می‌آید که موقعیت آن در ایالت راخین است؛ این طرح (پروژه) که شامل استخراج گاز طبیعی از ساحل ایالت راخین است، تولید درآمدهای هنگفت را برای ارتش میانمار و دولت چین سبب می‌شود؛ درآمد حاصل از گاز شوه، ۱.۵ میلیارد دلار در سال است.

طرح (پروژه) حمل‌ونقل کالدان که تحت حمایت هند و برای اتصال شمال هند با منطقه کلکته ساخته شده‌است، نیز از ایالت راخین می‌گذرد؛ این طرح، سالانه برای دولت میانمار ۲۱۴ میلیون دلار منفعت دارد؛ درعین حال، ایالت راخین، یکی از حاصل‌خیزترین زمین‌ها و منابع طبیعی را دارد (غذاهای دریایی / ماهیگیری، سنگ مرمر، تیتانیوم، جنگل‌های بامبو، برنج و همان‌گونه که پیش‌تر گفته شد، گاز از مهم‌ترین منابع این ایالت هستند).

بدین ترتیب، اهمیت اقتصادی ایالت راخین نیز در نحوه برخورد دولت با مسلمانان روهینگیا مؤثر است. جالب این است که به‌رغم بسترهای اقتصادی قوی، ایالت راخین نسبت به سایر ایالت‌های برمه کمتر توسعه یافته‌است؛ این ایالت، دارای بالاترین نرخ فقر و پایین‌ترین شاخص‌های توسعه است.

از نظر فرهنگی - اجتماعی، عنصر دین، همواره یکی از عوامل هویت‌بخش و درعین حال، عامل تحکیم پیوند جوامع هم‌کیش بوده‌است؛ همین عامل، باعث شکل‌گیری پدیده‌ای به نام «خود» و «دیگری» می‌شود که ترجمه آن در میانمار، شکاف هویتی میان مسلمان و بودایی است؛ هرگاه این عامل با دو عامل پیشین ادغام‌شود، شکاف متقاطع فعالی را به وجود می‌آورد که حاصل آن، شکل‌گیری پدیده نسل‌کشی در میانمار است.

ناسیونالیست‌های برمه‌ای، جنایات خود ضد مسلمانان را این‌گونه توجیه می‌کنند: هیتلر و ایشمان، دشمن یهودیان بودند اما از طرفی، قهرمانانی آلمانی بر شمرده می‌شدند؛ به‌منظور بقای یک کشور، بقای یک نژاد یا دفاع از حاکمیت ملی، جنایت ضدبشری یا اقدام‌های انسان‌دوستانه معنی ندارند؛ نکته مهم، اصل بقا در میانمار است. ناسیونالیست میانمار برای محافظت از نژاد راخین و دفاع از حاکمیت و طول عمر میانمار، هر کاری را انجام می‌دهد؛ خواه «جنایت ضدبشری» خوانده‌شود و خواه، امری «غیرانسانی یا انسانی» نام‌گذاری‌شود (Hudson-Rodd, 2015).

منابع

۱- منابع انگلیسی

- Al-Mahri, R.B. (2016), "Myanmar Muslims Minority Issue", Sultan Qaboos University College of Economy and Political Science, 30 November 2016, Accessed on: https://www.researchgate.net/publication/318663140_Myanmar_Muslims_Minority_Issue.
- Constitution of the Republic of the Union of Myanmar, (2008), art. 109, 141, 436, 232(b)(ii).
- Feierstein, D., *Genocide as Social Practice: Reorganizing Society under the Nazis and Argentina's Military Juntas*, (Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2014).
- Final Report of the Advisory Commission on Rakhine State, Towards a Peaceful, Fair and Prosperous Future for the People of Rakhine, AUGUST 2017, Accessed on: www.rakhinecommission.org/app/.../2017/08/FinalReport_Eng.pdf.
- Fortify Rights and United to End Genocide, "Supporting Human Rights in Myanmar: Why the U.S. Should Maintain Existing Sanctions Authority," May 10, 2016, Accessed on: <https://www.business-humanrights.org/en/supporting-human>

rights-in-myanmar-why-the-us-should-maintain-existing-sanctions-authority.

- Green P and Ward T, *State Crime: Governments, Violence and Corruption*, (London: Pluto Press, 2004). Accessed on: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1057567707306013>.
- Green, Penny , MacManus, Thomas , de la Cour Venning, Alicia(2015),*Countdown to Annihilation:Genocide in Myanmar*, International State Crime Initiative,School of Law,Queen Mary University London. ISBN: 978-0-9934574-0-1. Available at: <http://statecrime.org/data/2015/10/ISCI-Rohingya-Report-PUBLISHED-VERSION.pdf>.
- Gowen, Annie, (2017) ‘Textbook Example of Ethnic Cleansing’: 370,000 Rohingyas Flood Bangladesh as Crisis Worsens,” *Washington Post*, September 12, 2017, Accessed on: <https://www.audible.in/pd/Textbook-Example-of-Ethnic-Cleansing-370000-Rohingyas-Flood-Bangladesh-as-Crisis-Worsens-Audiobook/B0743GGD36>.
- Harff, B and Gurr, T. R., (1988) ‘Toward Empirical Theory of Genocides and Politicides: Identification and Measurement of Cases Since 1945’, *International Studies Quarterly*, 32(3), September 1988, pp. 359-371.
- Hudson-Rodd, N,(2015) ‘Silence as Myanmar “genocide” unfolds’, *Asia Times*, 18 February 2014, Accessed on: http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/SEA-01-180214.html. Accessed 8 October 2015.
- Human Rights Watch (2013), “All you can do is pray: Crimes against humanity and ethnic cleaning of Rohingya Muslim’s in Burma’s Arakan State”, 165p. Available at: http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/burma0413webwcover_0.pdf.
- Human Rights Watch, (2017)“Burma: Satellite Imagery Shows Mass Destruction,” September 19, 2017, Accessed on: <https://www.hrw.org/news/2017/09/19/burma-satellite-imagery-shows-mass-destruction>.
- Ibrahim, H., & Nordin, R. (2015). The principle of responsibility to protect: The case of Rohingya in Myanmar. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, 23(August), 1-18. Accessed on: <https://ukm.pure.elsevier.com>
- Irish Center for Human Rights (2010), *Crimes against Humanity in Western Burma: The Situation of The Rohingya*, National University of Ireland, Galway,

153 p. Available at: [www.http://burmaactionireland.org/images/uploads/ICHR_Rohingya_Report_2010.pdf](http://burmaactionireland.org/images/uploads/ICHR_Rohingya_Report_2010.pdf). Accessed on: 15/5/2019.

- International Crisis Group, Myanmar(2014) The Politics of Rakhine State, Asia Report No. 261, 22 October 2014, Accessed on: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/myanmar-politics-rakhine-state>.
- Interview with elder, Aung Mingalar Rohingya ghetto, Sittwe, 24 January 2015 in Green, Penny , MacManus, Thomas , de la Cour Venning, Alicia(2015) Countdown to Annihilation:Genocide in Myanmar, International State Crime Initiative,School of Law,Queen Mary University London, Accessed on: www.statecrime.org.
- Jamieson, R, (1999) 'Genocide and the Social Production of Immorality', Theoretical Criminology, 3(2), 1999.
- Kuper, L,(1981) Genocide: Its Political Use in the Twentieth Century, (New Haven: Yale University Press, 1981.
- Leaked document 2: SPDC Rohingya Extermination Plan, adopted in 1988 on the basis of the proposals submitted by Col. Tha Kyaw (a Rakhine), Chairman of the National Unity Party.
- Lemkin, R,(1944) Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress, (Washington DC:Carnegie Endowment for International Peace, 1944).
- Lwin, N. S., 'Making Rohingya stateless', AsiaPacific, New Mandala, 29 October 2012: <https://www.newmandala.org/making-rohingya-statelessness/>.
- Martin, Michael F. Margesson, Rhoda, Vaughn, Bruce (2017), The Rohingya Crises in Bangladesh and Burma,Congressional Research Service,7-5700 Accessed on: www.crs.gov,November 8, 2017. Available at: <https://fas.org/sgp/crs/row/R45016.pdf>.
- Mukimbiri, J,(2005) 'The Seven Stages of the Rwandan Genocide', Journal of International Criminal Justice, Volume 3, Issue 4, 1 September 2005, Pages 823–836, Accessed on: <https://academic.oup.com/jicj/article-abstract/3/4/823/2883171>.

- Poling, Gregory B. (2014) "Separating Fact from Fiction about Myanmar's Rohingya", Center for Strategic and International Studies, February 13, 2014. Available at: <https://www.csis.org/analysis/separating-fact-fiction-about-myanmar%E2%80%99s-rohingya>.
- Rogers, B. (2012) 'A friend's appeal to Burma', Mizzima, 19 June, 2012: <http://archive-2.mizzima.com/edop/commentary/7349-a-friends-appeal-to-burma.html>. Accessed 17 November 2016.
- Ramzy, Austin. (2017), "Rohingya Refugees Fleeing Myanmar Await Entrance to Squalid Camps," New York Times, October 18, 2017. Accessed on: <https://www.nytimes.com/2017/10/18/world/asia/rohingya-refugees-myanmar.html>.
- Republic of the Union of Myanmar. (2015). "The Population and Housing Census of Myanmar", 2(48). file:///C:/Users/h/Downloads/Documents/CensusMainReport (UNION)-ENGLISH.pdf. May 2015.
- SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide (2017) "They Tried to Kill us All" Atrocity Crimes against Rohingya Muslims in Rakhine State, Myanmar, SIMON-SKJODT Center for the Prevention of Genocide, United States Holocaust Memorial Museum, Washington, DC, Report November 2017, Accessed on: www.usmmm.org
- Stanton, G.H. (2004) 'Could the Rwandan Genocide have been Prevented?' Journal of Genocide Research, 6(2), 2004, 211-228. Accessed on: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1462352042000225958>.
- Stanton, G. H., (1998) 'The 8 Stages of Genocide,' Genocide Watch, 1998: Accessed on: <http://www.genocidewatch.org/aboutgenocide/8stagesofgenocide.html>. Accessed 10 October 2015.
- UN Office of the High Commissioner for Human Rights. (2017), "Report of OHCHR Mission to Bangladesh: Interviews with Rohingyas Fleeing from Myanmar since 9 October 2016," February 3, 2017, Accessed on: <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/MM/FlashReport3Feb2017.pdf>.
- U.N. Office of the High Commissioner, Darker and More Dangerous: High Commissioner Updates the Human Rights Council on Human Rights Issues in 40 Countries, September 11, 2017. Accessed on: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22041>

- Vetlesen, A. (2000), ‘Genocide: A Case for the Responsibility of the Bystander’, *Journal of Peace Research*, 37(4), July 2000. Accessed on: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343300037004007>.
- Yegar, M. (2006), *The Crescent in Arakan*, (original date unknown), Kaladan Press Network, 22 October 2006, Available at: <http://www.rohingya.org/portal/index.php/rohingya-library/26-rohingya-history/82-the-crescent-in-arakan.html>.
- Zarni, M and Cowley, A, (2014), ‘The Slow-Burning Genocide of Myanmar’s Rohingya’, *Pacific Rim Law and Policy Journal*, 23(3), June 2014, pp. 681-752. Accessed on: <https://digital.law.washington.edu/dspace-law/handle/1773.1/1377>.
- Irish Center for Human Rights (2010), *Crimes against Humanity in Western Burma: The Situation of The Rohingya*, National University of Ireland, Galway, 153 p. Available at: [www.http://burmaactionireland.org/images/uploads/ICHR_Rohingya_Report_2010.pdf](http://burmaactionireland.org/images/uploads/ICHR_Rohingya_Report_2010.pdf). Accessed on: 15/5/2019.
- Human Rights Watch (2017), “Burma: Satellite Imagery Shows Mass Destruction,” September 19, 2017, Available at: <https://www.hrw.org/news/2017/09/19/burma-satellite-imagery-shows-mass-destruction> . Accessed on: 11/4/2018.
- Human Rights Watch (2013), “All you can do is pray: Crimes against humanity and ethnic cleaning of Rohingya Muslim’s in Burma’s Arakan State”, 165p. Available at: http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/burma0413webwcover_0.pdf.